

УДК 657.62:631.16

Музиченко Т.О.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії
Національного університету біоресурсів і природокористування України*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СЕРВІС УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

INFORMATION AND ANALYTICAL SERVICE OF INVESTMENT ACTIVITY MANAGEMENT

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено та систематизовано вимоги до поліпшення інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності. Розроблено та запропоновано систему інформаційно-аналітичного сервісу управління інвестиційною діяльністю, яка дасть змогу учасникам інвестиційного процесу своєчасно реагувати на позитивні та негативні зміни.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний процес, інформація, інвестиційні ризики, інформаційно-аналітичний сервіс.

АННОТАЦИЯ

В статье исследовано и систематизировано требования к улучшению информационного обеспечения инвестиционной деятельности. Разработана и предложена система информационно-аналитического сервиса управления инвестиционной деятельностью, которая позволит участникам инвестиционного процесса своевременно реагировать на позитивные и негативные изменения.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционный процесс, информация, инвестиционные риски, информационно-аналитический сервис.

ANNOTATION

The purpose of the article is to conduct research and systematize requirements to improve the information support of investment activity. The system of information and analytical service of investment activity management, which will allow participants of the investment process to respond to positive and negative changes, has been developed and suggested.

Keywords: investments, investment activity, investment process, information, investment risks, information and analytical service.

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних напрямів у розробленні та впровадженні заходів, спрямованих на прискорення розвитку та зростання економіки нашої держави, є активізація інвестиційної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, а також залучення інвестиційних ресурсів із-за кордону.

Для успішної діяльності необхідно:

- створити систему збору інформації про підприємницькі проекти, які фінансуються за рахунок фондів підтримки підприємництва;
- сформулювати системи соціально-економічного моніторингу стану підприємницького середовища на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях;
- забезпечити доступ учасників інвестиційного процесу до інформації;
- надати допомогу у здійсненні різних інвестиційних операцій;
- забезпечити рівномірний розподіл інформації на фінансових ринках між учасниками інвестиційного процесу;

– забезпечити повноту розкриття та достовірність інформації;

– зменшити можливі причини інформаційних ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питаннями дослідження інформаційно-аналітичного середовища забезпечення управління інвестиційною діяльністю займаються багато вчених, зокрема: С. Абрамов [1], Б. Бондарев [2], Л. Борщ [3], М. Кагаловського, А. Кострова, О. Крайнік [4], Р. Костяєва, С. Лазаревої, К. Єрмілова [5], М. Желени, А. Шеремет [7], В. Пономаренка та інших. Однак це питання є актуальним і потребує постійної уваги науковців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформаційно-аналітичний сервіс системи управління інвестиційною діяльністю – це поєднання усієї інформації, що використовується, специфічних засобів і методів її опрацювання, а також діяльності фахівців щодо ефективного використання даних, відомостей, знань в організації управління конкретно соціально-економічною системою [5].

Продуктивний інформаційно-аналітичний сервіс складається тільки з об'єктивних, своєчасних, достовірних відомостей, які оцінюються як корисні знання (інформація). Із загального потоку даних вилучаються тільки відомості, потрібні для певного рівня управління соціально-економічними системами, зрозумілі цьому рівню і зменшують його ентропію (невизначеність). Інші дані утворюють так званий у теорії інформації шум.

З погляду теорії інформаційно-аналітичний сервіс управління соціально-економічними системами – це результат аналітико-синтетичного опрацювання даних щодо об'єкта управління, спрямованих на підтримку його функціонування [1].

Зокрема, представники теорії інформації розуміють під інформаційно-аналітичним сервісом сукупність методів і засобів, що забезпечують функціонування інформаційних процесів. Розробники в галузі проектування й експлуатації сучасних багатопроекторних і багатомашинних систем поняття інформаційно-аналітичного сервісу визначають як сукупність єдиної системи класифікації та кодування техніко-

економічної інформації, уніфікованої системи документації, що певним чином організовані та описані за допомогою технічних засобів, які застосовуються для обслуговування користувачів різної відомчої підлеглості.

Наразі в Україні ще не створено такий інформаційно-аналітичний сервіс для інвесторів. Тому новий інформаційно-аналітичний сервіс управління інвестиційною діяльністю допоможе підприємствам та інвесторам уникнути ризикових ситуацій через неповноту, незабезпеченість, недостовірність і викривлення інформації. Інвестори не тільки отримають чітко скоординовану інформацію щодо запланованої інвестиційної операції, але й зможуть перевіряти інвестиційну діяльність в цілому на всьому її життєвому циклі.

Насамперед ризикові ситуації виникають на початковому рівні при обранні інвестором з багатьох варіантів перспективного інвестиційного проекту.

Існування проекту у зовнішньому середовищі обумовлює необхідність врахування можливості його зміни і впливу цієї зміни на реалізацію та результати проекту. Під ризиком розуміється вірогідність певного рівня втрати частини доходу або збільшення витрат унаслідок реалізації проекту. Основна відмінність ризику від невизначеності полягає в тому, що ризик можна вимірити, а невизначеність – ні. Невизначеність виникає тоді, коли немає достатніх даних для визначення вірогідності настання ризикової ситуації і ступеня її дії на результат проекту або хід його реалізації (рис. 1).

Сучасний стан української економіки характеризується високим рівнем нестабільності. Ринкове середовище стає все більш складним і непередбаченим. На життєдіяльність багатьох підприємств істотно впливають фактори невизначеності й тісно пов'язаний з ним фак-

тор ризику. Факторами невизначеності можуть бути: дії конкурентів, зовнішньоекономічні фактори, невизначеність фінансово-кредитної політики, курс національної валюти, інфляційні процеси тощо. Наявність зазначених факторів підвищує рівень ризику прийняття інвестиційних рішень, а отже, і результативність інвестиційної діяльності.

Інвестиційний ризик – це величина небезпеки повної чи часткової втрати вкладеного капіталу за обраним варіантом інвестування. Вибір різних варіантів вкладання капіталу часто пов'язаний зі значною невизначеністю. Інвестиційний ризик характеризується також можливим знеціненням інвестиційно-фінансового портфеля, що складається як із власних цінних паперів, так із залучених. Ризик інвестора прямо пов'язаний з ймовірністю одержання позичальником доходу, з якого він повертатиме позику [7].

Але можливість одержання й величина доходу ні інвестору, ні позичальнику невідомі. Існує ймовірність, що майбутніх доходів може й не вистачити на повернення позики.

Отже, виникає розуміння фінансового ризику, який поєднує в собі кредитний ризик та ризик втраченої вигоди. Кредитний ризик – це величина небезпеки несплати позичальником основного боргу. Ризик втраченої вигоди – це ймовірність можливості непрямого фінансового збитку, пов'язаного з визначеною величиною як неодержаним прибутком [3].

Універсальною інформаційною базою для узагальнених даних, на які спираються при визначенні ризику, пов'язаного з господарською діяльністю, є баланс, звіт про фінансові результати та інші форми фінансової звітності.

Інформаційна система слугує для збору, зберігання, накопичення, обробки і передачі даних. Вона діє за наявності параметрів, які

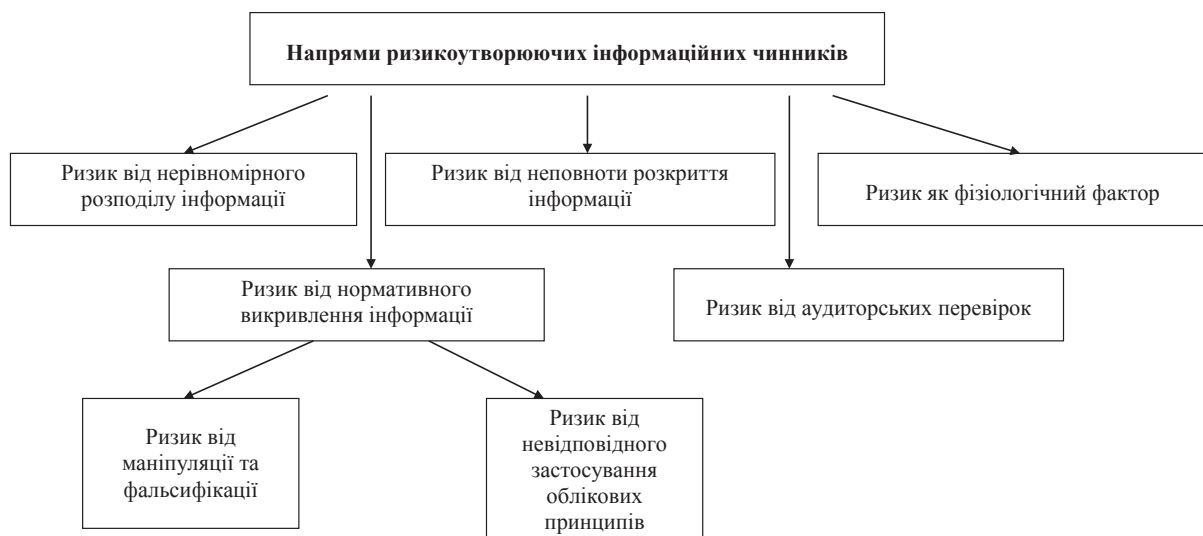

Рис. 1. Напрями ризикоутворюючих інформаційних чинників, які впливають на прийняття інвестиційних рішень

Джерело: розробка автора

характеризують процес і визначають алгоритм, а також володіє рівнем викривлення інформації. Основні параметри системи – це такі її характеристики, які змінюються лише тоді, коли змінюється система. Основні параметри для такої системи можна вважати умовно-постійними. Змінні параметри залежать від внутрішніх процесів функціонування обліку і зовнішніх параметрів, які задає адміністрація. Рівень викривлення інформації залежить від недотримання одного чи декількох параметрів, що описують систему.

У користувача фінансової звітності виникає ймовірність того, що інформація, яка слугувала основою для її складання, неадекватно відображає дійсність. Величина викривлення інформації, виражена у відхиленні від реальних величин, одержаних за дотриманням всіх параметрів системи бухгалтерського обліку, називається інформаційним ризиком, що впливає на користувача фінансової звітності, який приймає рішення.

Порядок формування звітності визначає специфіку відображення фактів здійснення господарських операцій в інтересах певного користувача.

Отже, на ризик користувача об'єктивно впливає підприємницький ризик та суб'єктивний вплив – інформаційний ризик. Величину підприємницького ризику змінити не можливо, оскільки на нього впливає сукупність ряду об'єктивних чинників таких як соціально-політичні, економічні та історичні процеси. Отже, величину підприємницького ризику необхідно враховувати, але не можна змінити на стадії прийняття рішень. Величину інформаційного ризику можна змінити. Це стосується і як порядку виконання аудиторських процедур, так і порядку визначення критерію, за яким, зрештою, встановлюється рівень відповідності. Якщо запити користувача аудиторського звіту і держави співпадають, то інформаційний ризик мінімізується. У протилежному разі при неспівпадінні критерію з інтересами користувача, інформаційний ризик в частині ризику нормативного викривлення може бути досить суттєвим.

Як бачимо, інвестиційний ризик є чи не одним з найвпливовіших факторів на обґрунтованість інвестиційних рішень. Він впливає безпосередньо на отримання результату від впровадження того чи іншого інвестиційного проекту, а отже, і на результативність інвестиційної діяльності. Тому головна мета аналітика – визначити величину втрат від ризику і розробити заходи максимального обмеження впливу цього чинника.

Другою причиною за вагомістю впливу на прийняття інвестиційних рішень можна назвати нерівномірний розподіл інформації. Проблема полягає в тому, що дані, з яких, по суті, і розпочинається процес прийняття рішень, ніколи не є повністю доступними для кожного з потенційних агентів інвестиційного процесу. Розподіл на

фінансовому ринку не рівномірний, що початково ставить учасників інвестиційних процесів у нерівні умови. Особа, яка використовує інвестиції, порівняно з інвестором об'єктивно більше обізнана щодо майбутніх доходів від здійснення інвестиції, оскільки вона одночасно є і «споживачем», і продуцентом майбутнього доходу. Так само нерівномірним є розподіл інформації між окремими інвесторами. Через це одні власники інвестицій володіють більшим обсягом інформації, інші – меншим. Нерівномірний розподіл інформації на ринку частково долається за допомогою системи інформаційного сервісу інвесторів, призначенням якої є вирішення проблеми створення рівних умов для всіх інвесторів щодо доступності до економічної інформації.

Розкриття інформації емітентом – це один із принципів корпоративного управління, відповідно до якого підприємство повинно своєчасно та доступними засобами розкривати повну і достовірну інформацію з усіх суттєвих питань, що стосуються його діяльності, з метою надання можливості користувачам інформації приймати виважені рішення [8]. Разом з принципом обмеженої відповідальності розкриття інформації є також одним із ключових принципів корпоративного права. Крім комерційної мети, підприємству доцільно розкривати свою кадрову політику, політику в соціальній сфері, у галузі навколишнього середовища тощо. Така інформація може бути корисною для інвесторів та інших користувачів інформації з тим, щоб оцінити засоби, за допомогою яких підприємство досягає своєї мети та реалізує стратегію.

Нині за допомогою комп'ютерних технологій існує можливість здійснювати значний обсяг окремих операцій аналітичної роботи. Комплексна автоматизація інформаційно-аналітичного сервісу багатьох головних процесів інвестиційної діяльності створює сприятливі умови праці для управлінських кадрів.

Нові комп'ютерні інформаційні технології мають активно використовуватись для науково обґрунтованих інвестиційних рішень через автоматизоване опрацювання інвестиційної інформації. Засоби оргтехніки призначені тільки для процесів складання і виготовлення, копіювання й розмноження, опрацювання, зберігання, пошуку і транспортування документів, передачі інформації та інших процесів, спрямованих на документальне забезпечення діяльності.

Важливим кроком у розвитку інформаційних відносин є Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні». Цей указ спрямований на регулювання організації підвищення ефективності використання можливостей глобальної мережі для розвитку вітчизняної науки, освіти, культури, підприємницької діяльності.

Указом, зокрема, передбачається встановлення та наповнення інформацією веб-сторінок

центральними органами виконавчої влади, створення належних економічних, правових, технічних умов для забезпечення широкого доступу до мережі громадян та юридичних осіб усіх форм власності.

Враховуючи динамічність сучасних інвестиційних процесів, активне використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій є важливим складником розвитку інвестиційного комплексу, особливо з погляду забезпечення ефективної взаємодії учасників інвестиційного процесу та залучення широкого загалу українських і зарубіжних підприємств, установ та організацій до процесу інвестиційної й інноваційної діяльності в Україні.

З огляду на це перед потенційними інвесторами постає проблема формування відповідної інформаційної бази, необхідної в процесі прийняття інвестиційних рішень. З іншого боку, органи державної влади і територіальних управлінь також потребують достовірної інформації про інвестиційні процеси як на державному рівні, так і на рівні конкретної області, району, міста, села. Зокрема, це стосується вкладення бюджетних коштів у конкретні інвестиційні проекти, розподілу субвенцій і трансфертів між регіонами. Така інформація є необхідною і корисною під час прийняття управлінських рішень інвесторами, а також державними органами влади та місцевого самоврядування.

Успіх інвестиційного бізнесу значно зумовлений повнотою і якістю доступної його учасникам інформації. Сьогодні в Україні розроблено значну кількість інвестиційних проектів, які ґрунтуються на нових прогресивних технологіях і є потенційними об'єктами для фінансування за рахунок вітчизняного й зарубіжного капіталу.

Однак доступна інформація може бути поверховою, що не завжди дозволяє зробити обґрунтований вибір об'єкта інвестицій. Учасникам інвестиційного процесу необхідний оптимальний

обсяг інформації, пов'язаної з інвестиційними проектами, для того щоб кожен учасник мав можливість прийняти обґрунтоване управлінське рішення. Володіючи інформацією про конкретні інвестиційні проекти та привабливість регіонів щодо здійснення в їх межах інвестиційної діяльності, інвестори мають змогу зробити відповідні висновки щодо перспектив їхнього розвитку.

Досліджуючи це питання як з боку аналітичного, так і методичного забезпечення та управління інвестиційної діяльності у процесі розроблення та реалізації підприємницьких проектів інформаційно-аналітичний сервіс повинен сприяти:

Рис. 2. Організаційно-методична система інформаційно-аналітичного сервісу управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств

Джерело: розробка автора

– стимулюванню підприємницької активності (інформування органів влади про соціально-економічні проблеми та наявні підприємницькі проекти);

– запровадженню і формуванню бізнес-ідей підприємців та інвесторів (інформація про наявні пріоритетні напрями розвитку підприємництва, які мають підтримувати органи виконавчої влади, маркетинг, інформація про потреби ринку);

– розробленню комплексу документів щодо реалізації бізнес-ідей, зокрема інвестиційних замовлень, відомостей про підприємства та їхні проекти, бізнес-плани, реалізацію проектів (інформація про підприємства – потенційних інвесторів, про стан на ринку товарів);

– проведенню експертизи, оцінки та відбору найпривабливіших інвестиційних проектів (обсяг необхідної експертизи, інформація про експертів, методику проведення експертизи і оцінювання проекту, інформаційно-аналітичне забезпечення конкурсів інвестиційних проектів, виставок та презентацій);

– встановленню і підтримці стійких та оперативних взаємовідносин між можливими партнерами.

За результатами проведеного дослідження систематизовано вимоги і розроблено систему інформаційно-аналітичного сервісу управління інвестиційною діяльністю, яка базуються на поєднанні теоретичного та організаційно-методичних підходів (рис. 2.)

Висновки. Реалізація інвестиційних проектів вимагає створення системи збору, обробки та зберігання інформації про хід реалізації інвестиційних проектів, про вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на інвестиційні процеси, оцінку виконання поставлених завдань відповідно до отриманих результатів.

Це дасть змогу вчасно реагувати на позитивні та негативні зміни при реалізації інвестиційних проектів, прискорити обмін інформацією між окремими структурними підрозділами, зайнятими реалізацією одного чи декількох інвестиційних проектів, тобто належно управляти інвестиційною діяльністю підприємств.

Така система повинна забезпечувати збір, передачу, зберігання та доведення до користу-

вачів інформації, що стосується конкретного інвестиційного проекту з використанням відповідного комплексу технічних засобів. Система повинна бути простою у використанні, мати наскрізну інформаційну підтримку на всіх етапах реалізації проекту.

Основним елементом системи інформаційної підтримки інвестиційної діяльності, який необхідно створити, може бути мережа регіональних і галузевих інформаційно-аналітичних центрів, які дадуть змогу учасникам інвестиційного процесу отримати необхідні інформаційні послуги. Інформаційні системи і банки даних забезпечать зберігання і узагальнення інформації, необхідної для підприємців та інвесторів, органів виконавчої влади різних рівнів під час розроблення інвестиційної політики, прийняття рішень про підтримку бізнесу. Тільки за системної реалізації всіх передумов ефективної інвестиційної діяльності підвищиться інвестиційна привабливість сільськогосподарських підприємств зросте їх конкурентоспроможність.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Абрамов С.И. Инвестирование / С.И. Абрамов. – М.: Центр экономики и маркетинга, 2000. – 440 с.
2. Бондарев Б.В. Инвестиції. Математична теорія / Б.В. Бондарев. – Донецьк: Апекс, 2001. – 227 с.
3. Борщ Л.М. Инвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи / Л.М. Борщ. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 318 с.
4. Крайник О.П. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / О.П. Крайник, З.В. Клепикова. – К.: Дакор, 2000. – 260 с.
5. Єрмілова К.В. Прямі іноземні інвестиції в умовах формування глобального економічного простору: моногр. / К.В. Єрмілова. – Д.: Східний видавничий дім, 2013. – 139 с.
6. Фінансовий словник-довідник / ред. М.Я. Дем'яненко. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 555.
7. Шеремет А.Д. Финансы предприятий: менеджмент и анализ: учеб. пособ. для студ. вузов, обучающихся по экон. спец. и направлениям / А.Д. Шеремет, А.Ф. Ионова. – М.: Инфра-М, 2004. – 537 с.
8. Berg, H. van den, Jiggins, J., 2007. Investing in farmers – the impacts of Farmer Field Schools in relation to Integrated Pest Management. *World Development (Oxford)*, 35 (4), pp. 663-686.
9. Modigliani, F., Miller, M.H., 1958. The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment. *American Economic Review*, 48, pp. 261-297.